

Fənn sillabusu

İxtisas: 6008007 - Turizm bələdçiliyi
Fakültə: İqtisadiyyat və idarəetmə.
Kafedra: "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası"

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Turizmin coğrafiyası

Fənn proqramı: (Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Bakı Dövlət Universiteti Beynəlxalq turizmin coğrafiyası fənni üzrə tədris proqramı).

Kodu: IPFS-B05

Tədris ili: I (2025-2026) Semestr: II

Tədris yükü: 20 saat (10 saat müəhazirə, 10 saat seminar)

Təhsilalma forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Əliyev Cavidan Rəhim oğlu, baş müəllim

Məsləhət günləri və saati:

E-mail ünvanı: cavidan99@list.ru

Kafedranın ünvanı Lənkəran şəhəri Əli Məmmədov küçəsi 40

III. Tövsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaitivə metodik vəsaitlər:

Əsas

1. Məmmədov C.A, Soltanova H.B, Beynəlxalq turizmin coğrafiyası.dərs vəsaiti Bakı,2002.
2. Yeganlı S.T, Hacıyev E.M. Turizm dərs vəsaiti. Bakı.2006.
3. Sultanova H.B. Hüseynova Ş.H.Turizmin əsasları.Bakı 2007.
- 4.Rəhimov S.H. Turizm-ekskursiya işinin təşkili. Bakı.2004.
- 5.Xuduyev İ. Turizmin coğrafiyası. Mingəçevir, 2022
6. Александрова А.Ю. Международный туризм. М. Аспект-Прес, 2001.

IV. Perekvizitlər: Turizm əsasları

V.Korekvizitlər: Azərbaycan coğrafiyası

VI. Fənnin təsviri, məqsədi:

Sivilizasiyanın müxtəlif inkişaf mərhələlərində ölkələr arasında əlaqələrin müxtəlif formaları yaranmışdır. Bu əlaqələrin bir forması da turizmdir. Dünya regionları və onun ayrı-ayrı dövlətlərində beynəlxalq turizmin inkişafına diqqət və qayğının artması onunla izah olunur ki, ölkələrin beynəlxalq iqtisadi əlaqələr sistemində mövqeyi daha da möhkəmlənir və onların bir-birinə inteqrasiyası qüvvətlənir.

Tədris prosesində tələbələr dünya regionları və birsıra dövlətlərdə beynəlxalq turizmin inkişafı amilləri, turizmin müasir durumu, beynəlxalq turizm axınlarının istiqaməti, beynəlxalq turizmin statistikasına haqda əhatəli bilgi əldə edir və bu məlumatların təhlili bacaracağına yiyələnirlər. Bu baxımdan fənnin tədrisi zəruri hesab edilmişdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarlı olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiyətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində,50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumlara görə.Əgər fənn həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir.
- 9 bal- tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal- tələbə cavabında ümumi xarakterli bezi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bezi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal- tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bezi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91-100 bal	Əla	A
81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	Yaxşı	C
61-70 bal	Kafi	D
51-60 bal	Qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	Qeyri kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Lenkəran Dövlət Universitetinin əsasnaməsində nəzərdə tutulan universitetin daxili intizam qaydalarına əməl etməyən tələbələr haqqında müvafiq tədbirlər görülür.

X. Təqvim mövzu planı: **Mühazirə 10 saat, seminar 10 saat, Cəmi: 20 saat**

N	Keçirilən <u>mühazirə</u> , seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat	Saat	Tarix
1	2	3	4	5
Mühazirə və seminar mövzuları				
1	Mövzu. Fənnin öyrənilməsinin məqsəd və vəzifələri Plan: 1 Fənnin predmeti. Beynəlxalq turizm ölkələr arasında əlaqələrin forması kimi. 2. Dünya regionları üzrə beynəlxalq turizmin müasir vəziyyəti və inkişafı 3. Beynəlxalq turizmin inkişafına təsir edən amillər 4. Beynəlxalq turizmin inkişaf səviyyəsinə görə seçilən qabaqcıl regionlar 5. Afrika, Yaxın Şərq və Cənubi Asiyada beynəlxalq turizmin inkişaf səviyyəsi Mənbə: [1;2;3 ;4; 6,8.]	2	2	
2	Mövzu Avropa və onun subregionlarında turizmin inkişafının müasir durumu. Plan. 1. Avropanın coğrafiyası 2. Böyük Britaniyanın coğrafiyası 3. Böyük Britaniyanın turizm regionları Mənbə: [1;2, 3;4, 5.]	2	2	
3	Mövzu. Almaniyada və İsveçrədə beynəlxalq turizm. Plan. 1. Almaniyanın coğrafiyası 2. Turistləri cəlb edən əsas turizm mərkəzləri və turizm bölgələri: London turizm mərkəzi, Temza çayı hövzəsi turizm bölgəsi, İngiltərənin cənub və cənub-şərq sahilləri, Midlend, Şimali İngiltərə, Şotlandiya və Şimali İrlandiya turizm bölgələri. 3. AFR-da turist axınlarının dinamikası, daxili və xarici turizm	2	2	

	4. İsveçrənin coğrafiyası 5. İsveçrənin turizm bölgələri. Mənbə: [1;2, 3;4;5]			
4	Mövzu: Türkiyədə beynəlxalq turizmin müasir vəziyyəti və inkişaf xüsusiyyətləri. Plan. 1. Türkiyənin coğrafiyası 2. Ankara və İstanbul turizm mərkəzləri 3. İzmir, Bursa, Ərzurum, Egey dənizi sahilləri və Aralıq dənizi sahillərində beynəlxalq turizm 4. Türkiyədə turizmin müasir vəziyyəti və inkişaf xüsusiyyətləri Mənbə: [1;2,3,4;]	2	2	
5	Mövzu. Avstraliya və Okeaniyada, Afrikada beynəlxalq turizm Plan: 1. Avstraliya və Okeaniya Regionun turizm-rekreasiya potensialı və müasir vəziyyəti 2. Avstraliyanın turizm mərkəzləri 3. Okeaniyada beynəlxalq turizm 4. Afrika regionunda turizm-rekreasiya ehtiyatlarının mənimsənilməsində regional fərqlər. Turist axınlarının dinamikası. 5. CAR-nın turizm-rekreasiya potensialı, turizm bazarında mövqeyi. Ölkədə geniş yayılan turizm növləri və əsas turizm mərkəzləri. 6. Misirdə Turist axınlarının dinamikası. Əsas turizm mərkəzləri Mənbə: [1;2,3,4;]	2	2	
	Cəmi:20	10	10	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Turizm sənayesi bir çox ölkələrin iqtisadiyyatında mühüm rol oynayır. Dünyanın bir sıra ölkələrində minlərlə insanın məşğulluğunu təşkil edən və təsərrüfatın bütün sahələri ilə əlaqədə fəaliyyət göstərən, geniş maddi texniki bazaya malik olan, dayanaqlı inkişaf edən turizm sənayesi mövcuddur.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

1. Səyahət və turizm coğrafiyasının əsas anlayışlarını başa düşür.
2. Tələb və təklifin turizmin əlaqəsini təsvir və şərh edir.
3. Azərbaycan üçün strateji əhəmiyyət kəsb edən turizm bazartanında turistlərin müasir meyllərini öyrənir, əsas tələb bazalarına münasibətdə Azərbaycanda mövcud təklif ediləcək turizm məhsulları barədə nümunələr göstərir.
4. Turizm sferasında turistlərin səyahət etdiyi əsas global istiqamətləri (destinasiyaları) müəyyən edir.
5. Həmin destinasiyalara turizm axınlarına təsir edən amilləri təsvir və şərh edir.
6. Dünyanın turizm destinasiyalarında təklif edilən əsas turizm məhsulları barədə nümunələr göstərir.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

kollokvium

1. Fənnin predmeti. Beynəlxalq turizm ölkələr arasında əlaqələrin forması kimi.
2. Dünya regionları üzrə beynəlxalq turizmin müasir vəziyyəti və inkişafı
3. Beynəlxalq turizmin inkişafına təsir edən amillər
4. Beynəlxalq turizmin formalaşması və istiqamətlərinin müasir vəziyyətinin əsli olduğu amillər
5. Beynəlxalq turizmin inkişaf səviyyəsinə görə seçilən qabaqcıl region.
6. Afrika, Yaxın Şərq və Cənubi Asiyada beynəlxalq turizmin inkişaf səviyyəsi
7. Böyük Britaniyanın coğrafiyası
8. Böyük Britaniyanın turizm regionları

9. Almaniyanın coğrafiyası
10. Almaniyanın turizm bölgələri.

İmtahan sualları:

1. Fənnin predmeti. Beynəlxalq turizm ölkələr arasında əlaqələrin forması kimi.
2. Dünya regionları üzrə beynəlxalq turizmin müasir vəziyyəti və inkişafı
3. Beynəlxalq turizmin inkişafına təsir edən amillər
4. Beynəlxalq turizmin inkişaf səviyyəsinə görə seçilən qabaqcıl regionlar
5. Afrika, Yaxın Şərq və Cənubi Asiyada beynəlxalq turizmin inkişaf səviyyəsi
6. Avropanın coğrafiyası
7. Böyük Britaniyanın coğrafiyası
8. Böyük Britaniyanın turizm regionları
9. Almaniyanın coğrafiyası
10. Almaniyanın turizm bölgələri.
11. Almaniya da turist axınlarının dinamikası, daxili və xarici turizm
12. İsveçrənin coğrafiyası
13. İsveçrənin turizm bölgələri.
14. Türkiyədə turizmin müasir vəziyyəti və inkişaf xüsusiyyətləri
15. Türkiyənin coğrafiyası
16. Ankara və İstanbul turizm mərkəzləri
17. İzmir, Bursa, Ərzurum, Egey dənizi sahilləri və Aralıq dənizi sahillərində beynəlxalq turizm
18. Amerika regionunun dünya turizm bazarında reytingi, turist axınlarının dinamikası.
19. ABŞ-da turizm ehtiyatları və onların mənimsənilmə xüsusiyyətləri, ölkənin turizm-rekreasiya rayonları.
20. Meksikada turizm-rekreasiya ehtiyatları, ölkənin turizm bazarında mövqeyi. Əsas turizm mərkəzləri.
21. Afrika regionunda turizm-rekreasiya ehtiyatlarının mənimsənilməsidə regional fərqlər. Turist axınlarının dinamikası.
22. CAR-nın turizm-rekreasiya potensialı, turizm bazarında mövqeyi. Ölkədə geniş yayılan turizm növləri və əsas turizm mərkəzləri.
23. Avstraliya və Okeaniya Region turizm-rekreasiya potensialı və müasir vəziyyəti
24. Avstraliyanın turizm mərkəzləri
25. Okeaniyada beynəlxalq turizm
26. Misirdə Turist axınlarının dinamikası. Əsas turizm mərkəzləri

« Turizmin coğrafiyası» fənninin sillabusu 6008007 "Turizm bələdçiliyi" ixtisasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (14 sentyabr 2025-ci il, protokol № 01)

Fənn müəllimi:

b/m C.R.Əliyev

Kafedra müdiri:

dos.S.Q.Əzizov

“Təsdiq edirəm”
“Tədris məsələləri” üzrə
prorektor vəzifəsini icra edən:
 dos.Z.İ.Məmmədov

“ ” 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas:6007007-Meşəçilik

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Meteorologiya və iqlimşünaslıq

ARTN-nin EMŞ-nin coğrafiya bölməsi 1998-ci il tarixli 2 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş və Bakı Dövlət Universiteti nəşriyyatı 2007-ci il tarixli proqramı toplusu

Kodu: IPF-B07

Tədris ili: II (2025-2026) Semestr:IV

Tədris yükü: 14 saat. (mühazirə 10 saat, laboratoriya 4 saat)

Təhsilalma forması : Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit. 4 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Soyadı, adı, elmi adı və dərəcəsi : Əliyev Cavidan Rəhim oğlu, baş müəllim

Məsləhət günləri və saatları: IVgün,11:00

E-mail ünvanı: cavidan99@list.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Əli Məmmədov küçəsi 40

III. Tələb olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas:

1. Həsəneliyev Ə.Ə. Meteorologiya və iqlimşünaslıq. Bakı, 2015
2. Mehdiyev A. Ş., Əhmədov Ş.Ə. Meteorologiya və iqlimşünaslığın əsasları. Bakı,2008
4. Hüseynov N.Ş. Sinoptik meteorologiya. Bakı,2011
5. Məmmədov Ə.S. Məmmədov B.Ə. Sinoptik meteorologiya. Bakı, 2000
- 4.M.S.Həsənov ,X.Ş.Rəhimov Havanın maksimal temperaturunun 35 dərəcədə yuxarı olan günlərin sayı.Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi "Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun təbii ehtiyatları, Atlas, Bakı-2022
5. Steven A. Ackerman John A. Knox. Meteorology, . Burlington, USA. 2023
3. Хромов С.П. и др. Метеорология и климатология. Москва,2006

IV. Fənnin təsviri, məqsədi: Meteorologiya və iqlimşünaslıq kursunun tarix-coğrafiya müəllimliyi ixtisası üçün tərtibi ustalıq tələb edir. Bir tərəfdən, meteorologiya və iqlimşünaslıqdan yığılan çoxillik baza məlumatı, digər tərəfdən bu kursun coğrafiyaçılar üçün ən faydalı və zəruri hissəsini oxumaq. Buna baxmayaraq, bu kursun mövzuları və praktik işləri məntiqi ardıcılıqla yazılmış və coğraflar üçün digər elmlərlə əlaqəli olan mövzular xüsusi olaraq seçilmişdir. Keçiriləcək praktik işlər isə nəyinki coğraflar, eləcə də meteorologiya və iqlimşünaslıqla maraqlanan hər kəsə çox faydalı və maraqlıdır.

Meteorologiya atmosfer, onun tərkibi, və quruluşu, onda baş verən fiziki və kimyəvi prosesləri öyrənməklə məşğul olur.

İqlimşünaslıq isə meteorologiyanın bir bölməsi olub, iqlimlərin formalaşma qanunauyğunluqlarını, onların Yer kürəsində paylanmasını, keçmişdə və gələcəkdə dəyişməsinə öyrənir

Meteorologiya elminin məqsədi- hal hazırkı fiziki zamanda atmosferin vəziyyətini öyrənmək və onun gələcək vəziyyətinin proqnozunu verməkdir. İqlimşünaslıq isə onun bir hissəsi olaraq iqlimlərin formalaşma qanunauyğunluqlarını, onların Yer kürəsində paylanmasını, keçmişdə və gələcəkdə dəyişməsinə öyrənir

təşkili qaydaları haqqında bilgiler verməkdən ibarətdir.

V. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarlı olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VI. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumlara görə. Əgər fənn həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çətişməzliklər var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərəkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91 – 100 bal	Əla	A
81 – 90 bal	Cox yaxşı	B
71 – 80 bal	yaxşı	C
61 – 70 bal	kafi	D
51 – 60 bal	qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	qeyri-kafi	F

VII. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetinin daxili intizam qaydalarına əməl etməyən tələbələr haqqında müvafiq tədbirlər görülür.

VIII. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 10 saat, laboratoriya 4 saat. Cəmi 14 saat

№	Keçirilən <u>mühazirə</u> , seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat		Tarix	
		müh	lab	müh	lab.
1	2	3	4	5	6
	<i>Mühazirə və seminar mövzuları</i>				

1	Mövzu. Meteorologiya və iqlimşünaslığa giriş. Meteoroloji məlumatlar, atmosferin tərkibi və quruluşu Plan: 1. Fənnin məqsəd və vəzifələri 2. Hava və iqlim 3. Meteoroloji məlumatların toplanması yolları 4. Meteoroloji informasiyaya qoyulan tələblər 5. Atmosfer havasının tərkibi. Homosfer və heterosfer anlayışları 6. Atmosferin quruluşu Mənbə: 1,2,3	2			
2	Atmosfer təzyiqi Plan: 1. Atmosfer təzyiqi 2. Havanın sıxlığının, temperaturun atmosfer təzyiqi ilə əlaqəsi 3. Atmosfer təzyiqinin ölçülməsi 4. Barik sahə, barik pillə, barik qradiyent 5. Havanın adiabatik dəyişməsi Mənbə: 1,2,3	2			
3	Mövzu. Günəş radiasiyası və temperatur rejimi Plan: 1. Günəş radiasiyası 2. Qısdalğalı və uzundalğalı radiasiya 3. İnsolyasiya. Düz və səpələnən radiasiya 4. Günəş radiasiyasının atmosferdə və yer səthində dəyişməsi, atmosferdə udulması 5. Temperaturun dəyişməsinin səbəbləri 6. Temperaturun illər arası variasiyaları 7. Temperatur inversiyası Mənbə: 1,2,3	2			
4	Mövzu Atmosferdə su Plan: 1. Su buxarının ölçülməsi 2. Buludların təsnifatı 3. Yağıntı tipləri 2. Dumanlar və onların təsnifatı Mənbə: 1,2,3	2			
5	Mövzu. İqlim Plan: 1.Külək 2. İqlim yaradan amillər 3. Keppenin iqlim təsnifatı 4. Alisovun iqlim təsnifatı 5. Atmosferin fəaliyyət mərkəzləri 6. Atmosferin ümumi sirkulyasiyası Mənbə: 1,2,3	2			
Cəmi 14 saat		10			

	Labaratoriya mövzuları		
1	Sinoptik xəritələr, aeroloji müşahidələr		2
2	Müasir iqlim dəyişmələri haqqında təqdimat		2
Cəmi: 4			4

IX. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Turizm sənayesi bir çox ölkələrin iqtisadiyyatında mühüm rol oynayır. Dünyanın bir sıra ölkələrində minlərlə insanın məşğulluğunu təşkil edən və təsərrüfatın bütün sahələri ilə əlaqədə fəaliyyət göstərən, geniş maddi texniki bazaya malik olan, dayanaqlı inkişaf edən turizm sənayesi mövcuddur.

X. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

FTN 1. Havanın tərkibi, sıxlığı, temperaturu, nəmliyi və digər iqlim göstəricilərini bilməli. Meteoroloji müşahidə haqqında aqrometeoroloji proqnozlar tərtibinə yiyələnəli.

FTN 2. Şüa enerjisini, hava kütlələrinin hərəkəti və yenidən yaranması, buludluğu, yağintıları, tufanları, şaxtaları, quraqlıqları və digər hadisələri öyrənməli.

FTN 3. Meteoroloji müşahidə haqqında aqrometeoroloji proqnozlar tərtibinə yiyələnəli.

FTN 4. Müşahidələrin təhlilini, hesablama aparılmasını və qrafiklərin qurulmasını mənimsəməli.

FTN 5. Meşə təsərrüfatlarında aqrometeoroloji postlar yaratmağı, mikroiqlim və fitoiqlim müşahidələri aparmağı bacarmalı.

FTN 6. Fenoloji və aqrometeoroloji müşahidələrin təhlilini aparmağı, beynəlxalq əlaqələr yaratmağı bacarmalı.

XI. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

I kollokvium sualları

1. Meteorologiya və iqlimşünaslığa giriş
2. Hava və iqlim
3. Meteoroloji məlumatların toplanması yolları
4. Meteoroloji informasiyaya, məntəqələrə qoyulan tələblər
- blok--
5. Atmosfer havasının tərkibi. Homosfer və heterosfer anlayışları
6. Atmosferin quruluşu
7. Atmosfer təzyiqi
- blok--
8. Havanın adiabatik dəyişməsi
9. Günəş radiasiyası
10. Qısdalğalı və uzundalğalı radiasiya

İmtahan sualları

1. Meteorologiya və iqlimşünaslığa giriş
2. Hava və iqlim
3. Meteoroloji məlumatların toplanması yolları
4. Meteoroloji informasiyaya, məntəqələrə qoyulan tələblər
5. Atmosfer havasının tərkibi. Homosfer və heterosfer anlayışları
6. Atmosferin quruluşu
7. Atmosfer təzyiqi
8. Havanın adiabatik dəyişməsi
9. Günəş radiasiyası
10. Qısdalğalı və uzundalğalı radiasiya
11. Temperaturun dəyişməsinin səbəbləri
12. Temperaturun illər arası variasiyaları
13. Temperatur inversiyası
14. Buludların təsnifatı

15. İsti və soyuq buludlarda yağıntının böyüməsi
16. Yağıntı tipləri
17. Dumanlar və onların təsnifatı
18. Külək
19. Geostrofik və qradiyent küləyi
20. Hava kütlələri
21. Atmosfer cəbhələri
22. Siklonlar və onların inkişaf mərhələləri, antitsiklonlar
23. Yerli küləklər
24. Atmosferin ümumi tsirkulyasiyası
25. Alisofun və Köppenin iqlim təsnifatı
26. İqlim yaradan amillər
27. Müasir iqlim dəyişmələri
28. Təzyiq zonaları. Hadley və Ferrel özəyi
29. Atmosferin fəaliyyət mərkəzləri

Meteorologiya və iqlimşünaslıq" fənninin sillabusu –"Meşəçilik" ixtisası (proqramları üzrə) tədris planı və fən proqramı əsasında tərtib edilmişdir.
Sillabus "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir. (14 sentyabr 2025-ci il, protokol № 01)

Fənn müəllimi:

Kafedra müdiri:

b/m C.R. Əliyev

dos.S.Q.Əzizov